

Viden om AI-værktøjer i akademisk litteratursøgning kræver nationalt løft

Der er brug for nationalt samarbejde, hvis bibliotekarer og informationspecialister skal være klædt på til at vejlede i brugen af de mange nye AI-værktøjer. Sådan lyder det fra den KB-baserede projektgruppe, der for nylig har udgivet en artikel i LIBER Quarterly om deres refleksioner over brug af AI-teknologi til akademisk søgning

□ Rasmus Hage Dalland, redaktør REVV

”De skyder op som paddehatte om natten,” siger specialkonsulent Lorna Wildgaard om de nye AI-teknologier, da REVV møder hende og informationspecialisterne Anne Vils og Solveig Sandal Johnsen over en Zoom-forbindelse.

Sammen har de i løbet af de sidste par år undersøgt, hvordan AI-søgeværktøjer kan bruges i akademiske søgeprocesser. Lige for tiden er der dog så mange af dem, at det kan være svært at løfte opgaven med at kvalitetsvurdere og vejlede i brugen af dem. Og det er ellers noget, der er behov for ude på bibliotekerne, fortæller Solveig Sandal Johnsen.

”Hos os på AUL er der efterspørgsel fra institutterne og de faglige miljøer på lister over de her værktøjer, hvor man kan få beskrivelser og kvalitetsvurderinger af dem. Det er sådan noget, de rigtig gerne vil have nu, fordi de også føler sig blæst bagover af alle de nye muligheder, men også den umulige opgave med at sætte sig ind i dem alle sammen. Så det kunne det være godt med et bredt samarbejde for at løfte den opgave,” siger hun, og Lorna Wildgaard supplerer:

”Vi skal arbejde nationalt med det her. Ellers kan vi slet ikke følge med som bibliotekarer. Det skal være et fælles løft.”

Yewno og Iris

For nylig udgav Anne Vils, Solveig Sandal Johnsen og Lorna Wildgaard en artikel i LIBER Quarterly om deres refleksioner på baggrund af undersøgelser af AI-søgeværktøjer i akademisk litteratursøgning, som var blevet sat i gang i 2020.

Gruppen valgte at granske to værktøjer, Iris.ai og Yewno.discover, der har som formål at understøtte research-processen på forskellig vis. Hvor Iris.ai supporterer en systematisk tilgang til søgning og screening med forskellige niveauer af sorterings- og filtreringsarbejde, så tilføjer Yewno.discover et opdagelsesperspektiv til den akademiske søgning ved at være tværfagligt fokuseret og i stand til at finde semantiske ligheder mellem begreber.

I LIBER Quarterly har projektgruppen fremlagt deres arbejde og resultater, og de kan konkludere, at teknologierne fortsat er for umodne til at supportere akademisk litteratursøgning, men at de også har visse fortrin.

Det er dog næsten symptomatisk for den rivende udvikling på området, at de undersøgte teknologier allerede er forældede. I dag er Yewno.discover ikke længere på markedet, Iris.ai er blevet videreudviklet og flere nye teknologier har set dagens lys.

Men projektgruppens arbejde har også sat nogle helt grundlæggende refleksioner i gang, der er vigtige at have in mente i fremtidens brug og undersøgelser af AI-værktøjer til akademisk litteratursøgning, fortæller Anne Vils.

"Vi har gjort os nogle refleksioner, som vi skal have med os med alle andre lignende redskaber, vi undersøger fra nu af," siger hun.

Tilfældighedssøgning og system-bias

En grundlæggende pointe for arbejdet med de nye teknologier er, at man på grundig vis må undersøge AI-værktøjernes muligheder og begrænsninger i litteratursøgningen.

Og noget tyder på, at de kan være ganske brugbare i den indledende søgefase.

"Man kommer ind i søgningen fra andre perspektiver, når man søger med AI-værktøjer, fordi det åbner op for serendipity – tilfældighedssøgning – og for at gå på opdagelse i de forskellige materialer, de finder," siger Lorna Wildgaard og Solveig Sandal Johnsen supplerer:

"En anden fordel er, at man godt kan blive opmærksom på noget tværfagligt i de her databaser. Når man søger på det emne, man beskæftiger sig med, så kan værktøjerne ved hjælp af de her algoritmer hjælpe til, at man opdager noget, man ikke var klar over i opstartsfasen."

Anne Vils peger på teknologiernes evne foreslå nye søgbare begreber.

"Normalt når man søger systematisk, så kommer man selv med ordene. Men de her systemer er måske bedre til at lave semantiske forbindelser, så man får nogle ord og begreber frem, man ikke selv havde tænkt på, og som man så kan arbejde videre med, når man laver sin mere systematiske traditionelle søgning efterfølgende."

AI-værktøjernes evne til at være eksplorativ kan ifølge forskerne også være med til at gøre opmærksom på og nedbryde den kogniti-

ve bias, som alle forskere og studerende går til søgningen med. Til gengæld introducerer man en teknologisk bias fra søgeværktøjerne – og begge dele er noget, der påvirker metode og resultat.

Den teknologiske bias handler især om manglende transparens, forklarer Anne Vils.

"Vi kan jo ikke se algoritmerne bag – og det ved jeg ikke, om vi nogensinde får lov til. Det er formentlig forretningshemmeligheder. Så hver gang der kommer et nyt redskab, skal man være meget opmærksom på, hvor de søger henne, og hvilke resultater man får. Noget af det, vi fandt ud af var, at de her redskaber ikke nødvendigvis giver os videnskabelige artikler, men også alt muligt andet. Det kan være relevant i forhold til at danne sig et indledende overblik, men det kræver meget mere af brugeren efterfølgende at kunne kvalitetsvurdere det, der kommer ud."

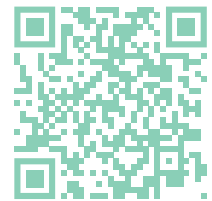
Lorna Wildgaard påpeger, at der er vigtigt at bibliotekerne finder sin rolle netop i kvalitetsvurderingen – en rolle der blandt andet bliver udfordret af den nye trend '*effortless review*', hvor man i hele workflowet bruger kunstige intelligenser.

"Så kan man fx bruge Obsidian til at lave sine noter, bruge SciSpace til at lave sine søgninger, Consensus til at lave sine argumenter og chatbots til at lave refleksioner over sit arbejde. Meningen er, at det er 'ubesværet', så man ikke møder paywalls, firewalls eller andre abonnementsbaserede analyseværktøjer. I et *effortless review* kan man let springe nødvendige kvalitets- eller biasvurderinger over. Og her ser jeg ser et hul, hvor biblioteket kan komme ind og spille en rolle med vores viden om, hvad man skal være opmærksom på, når man laver akademiske søgninger ved brug af AI-værktøjer."

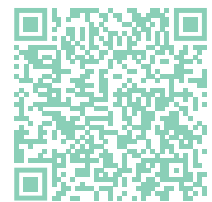
Læs mere

LIBER Quarterly, Reflections on tests of AI-search tools in the academic search process, Wildgaard, L., Vils, A. ., & Sandal Johnsen, S. (2023):

Projektets Zenodo Community:

* For information om AI-netværket: **Mette Brandt Eriksen**, mettee@bib.sdu.dk

Behov for samarbejde

I det hele taget stiller de nye AI-søgeværktøjer krav til, at man forholder sig kritisk til den information, der søges frem. Her har bibliotekarer og informationsspecialister altid spillet en rolle – og det skal de blive ved med, mener projektgruppen.

”Vi skal være gode til at vejlede brugen af de her redskaber og formidle på den rigtige måde. For det er tit sådan, at hvis man hører noget fra biblioteket, så er det i orden. Så derfor skal vi være meget skarpe i vores formidling af, hvad de kan og ikke kan,” siger Anne Vils.

Lige nu er mængden af ny teknologi, der skal undersøges og kvalitetsvurderes en af de store udfordringer. Og for at danne sig et overblik over området og være i stand til at vejlede i brugen af de nye redskaber, er det nødvendigt med samarbejde på tværs.

”Det enkelte bibliotek kan ikke løfte den opgave alene,” siger Lorna Wildgaard og fortsætter:

”Der er så småt begyndt at blive udviklet overordnede retningslinjer for brug af AI generelt. Tidsskrifterne kommer med deres retningslinjer nu, og også her på KU er mange netværk og policy-arbejder i gang med at undersøge, hvilke værktøjer der kan og burde anbefales. Men på selve produktniveauet er det svært. Udfordringen er, at de her værktøjer nogle gange ser ud til at være udviklet for sjov af en computeringeniør, fordi man kan. Nogle opstår og dør meget hurtigt igen. Så det kræver arbejde at danne sig et overblik.”

Noget af det arbejde er man dog allerede i gang med. Som en undergruppe til det nationale Systematisk Review-netværk (SR netværket), har man oprettet et AI-netværk, hvor informationsspecialister fra KUB, AUL, SDU, Rub og DTU har sat sine kvalitetsvurderingskriterier sammen og er i gang med at gennemgå andre AI-værktøjer målrettet akademiske søgninger med en evidensbaseret tilgang.

En anden form for samarbejde, der kunne være værdifuldt i fremtiden, er samarbejdet mellem informationsspecialister og udviklere, siger Solveig Sandal Johnsen.

”Som informationsspecialister kunne vi godt indgå i et samarbejde med udviklere bag de her systemer på et tidligere stadie, end vi har været. Det ville være givende i forhold til at forstå værktøjerne og give input til, hvordan man meningsfuldt kan bygge dem op og bygge dem ind i den akademiske kontekst, som vi opererer i.”

“ Hos os på AUL er der efterspørgsel fra institutterne og de faglige miljøer på lister over de her værktøjer, hvor man kan få beskrivelser og kvalitetsvurderinger af dem. Det er sådan noget, de rigtig gerne vil have nu, fordi de også føler sig blæst bagover af alle de nye muligheder, men også den umulige opgave med at sætte sig ind i dem alle sammen. Så det kunne det være godt med et bredt samarbejde for at løfte den opgave.

– Solveig Sandal Johnsen

